

De bewijskracht van fotokopiën in het burgerlijk recht

door Dirk DE WINTER

« Verba volant, scripta manent... »

1. Inleiding.

Een fotokopie is een fotografische papierkopie van een dokument, het is een afschrift verkregen door middel van een mechanisch procédé : de fotografie.

Voor welk bewijsmiddel ook kan men zich twee belangrijke vragen stellen : die van de ontvankelijkheid en die van de bewijskracht.

Wat de **ontvankelijkheid** van fotokopiën als bewijsmiddel betreft kunnen wij kort zijn. Het bewijs slaat onmiddellijk op het bestaan van feiten of wilshandelingen die de bron zijn van rechten en verplichtingen ; het heeft tot doel de rechter te overtuigen van de echtheid daarvan. De wetenschap beoogt nu juist het ontdekken van deze echtheid. Bij-

gevolg laat het gebruiken van wetenschappelijke procédés toe deze waarheid dichter te benaderen of zelfs te bereiken en moet de jurist alle bewijsmethodes ontvankelijk verklaren; in beginsel althans, want er bestaan hogere rechten van de menselijke persoon, die een absolute grens stellen aan dat wetenschappelijk onderzoek naar de waarheid. (1) « Le droit a pour mission de protéger l'individu, avant même de rechercher la vérité ». (2) De toelaatbaarheid van fotokopiën als bewijsmiddel werd door de franse rechtspraak nochtans betrekkelijk snel aangenomen omdat ze zich gemakkelijk laten inschuiven in ons wettelijk bewijsstelsel en omdat ze geen inbreuk maken op die hogere rechten van de menselijke persoon. (3)

Blijft het probleem van hun **bewijskracht** in het burgerlijk recht. De bewijskracht van fotokopiën in handelszaken en in het domein van de vrije bewijsvoering (zoals terzake van onrechtmatige daad) wordt hier niet behandeld.

Vermelden wij hier qua wetgeving het K. B. nr. 246 van 22 februari 1936 dat vooral tot doel heeft een getrouwe weergave te verzekeren van documenten waarvan het materieel aspect (het uitzicht) of het geschrift nuttige waarderings-elementen zijn wat hun juiste draagwijdte betreft.

Dit K. B. bepaalt dat eiken die het recht heeft zich een expeditie of een afschrift van een akte te laten afgeven, zich daarvan — op eigen kosten — een fotokopie kan laten afgeven, zonder verplaatsing van het origineel. Die fotokopie heeft althans, in de ogen van het burgerlijk recht, niet méér waarde dan een gewoon afschrift.

Verder kunnen de openbare bewaarders, in de verschillende gevallen waarin zij afstand mogen of moeten doen van het origineel van een akte en er een afschrift — vergeleken en geverifieerd door de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg — in de plaats moet worden gesteld, nu ook gebruik maken van een fotokopie, met dezelfde waarborgen van verifikatie. De fotokopie wordt hier dus aanvaard als een nieuw procédé voor de bewaring van het origineel.

Tenslotte mag de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg, bij

---

(1) cfr. art. 7, 1e lid, van onze Grondwet.

(2) R. Houin, *Le progrès de la science et le droit de la preuve*, *Revue Internationale de Droit Comparé*, 1953, p. 69.

(3) cfr. andere wetenschappelijke procédés, zoals bloedproef, de narco-analyse.

wie een olografisch (of mystiek) testament werd neergelegd, het fotokopiëren daarvan bevelen indien de beschrijving of de bewaring zulks vereisen. Deze fotokopie wordt gehecht aan de akte van neerlegging en zal bijgevolg eventueel als bewijsmiddel kunnen dienen. (4) (5)

Wat ons BW. betreft, zijn er hier twee artikelen vooral van belang : art. 1334 (wanneer de oorspronkelijke titel nog bestaat) en art. 1335 (wanneer de oorspronkelijke titel niet meer bestaat). Dit onderscheid zullen wij in onze uiteenzetting overnemen.

2. De bewijskracht van de fotokopie wanneer de oorspronkelijke titel nog bestaat.

« Il est un principe essentiel du droit de la preuve que lorsqu'un plaideur veut établir l'existence d'un acte juridique, il doit produire l'acte qui le constate. » (6) Volgens art. 1334 BW. gelden de gewone afschriften in dit geval slechts als bewijs van datgene wat voorkomt in de titel en mag men steeds het voorleggen van de oorspronkelijke titel vorderen. Alleen het origineel moet dus dienen als bewijs en de afschriften hebben op zichzelf slechts de waarde van een begin van bewijs door geschrift.

De fotokopie geeft echter een uiterst getrouwe weergave van het oorspronkelijk dokument : men vindt er niet alleen het geschrift van zijn auteur in terug, maar ook zijn handtekening, die de konkrete uitdrukking is van zijn toestemming en bijgevolg beschouwd wordt als het wezenlijk element van de onderhandse akten. (7) Men kan aan de fotokopie in dit opzicht de niet hetzelfde verwijt maken als aan de band- en filmopname en dat ook de terughoudendheid van de rechtspraak en de rechtsleer verklaart om in hen een geschrift te zien.

De fotokopie heeft dus een grotere waarde dan het gewoon afschrift en men zou dan ook geneigd zijn haar in verhouding een grotere bewijskracht toe te kennen. Moet men zich strikt houden aan de teksten

---

(4) De Page, III, nr. 910, p. 901.

(5) Ook art. 19 van de wet van 2 mei 1956 op de postcheck is het vermelden waard : « De foto- en mikrokopiën van de dokumenten die het Bestuur der postchecks onder zich heeft hebben dezelfde bewijskracht als de originele, indien die kopiën door het Bestuur der postchecks of onder zijn controle zijn gemaakt. »

(6) Y. Lobin, noot onder Cour d'Appel de Montpellier, 30 januari 1963, Dalloz 1963, Jur., p. 665.

(7) Betreffende het niet-volstaan van een handtekening verkregen door carbon-afdruk : cfr. Hof van Beroep Luik, 25 oktober 1949, Pas. 1950, II, 80.

van 1804, toen men deze moderne methodes nog niet kende, of mag men de rechtsregels — door interpretatie — aanpassen aan de vooruitgang van de wetenschap ?

De onvolmaaktheden van dit mechanisch procédé zijn echter nog talrijk : het sluit weliswaar de onvrijwillige ongetrouweden uit, maar het geeft geen waarborgen tegen opzettelijke vervalsingen. De risico's van trukage zijn groot en daarenboven moeilijk te vermijden. De oplossingen voorgesteld om hieraan te verhelpen voldoen niet. Het aanstellen van beëdigde fotografen is onpraktisch wanneer het er slechts enkelen zouden zijn, en verliest aan doeltreffendheid wanneer ze ruim verspreid zouden zijn. (8)

De voor-éénsluidend-verklaring van een openbaar ambtenaar veronderstelt dat elk exemplaar vergeleken wordt met het origineel, wat weliswaar mogelijk is — gezien het origineel nog bestaat —, maar wat aanleiding zou geven tot processen waarbij zeer gespecialiseerde expertises zouden tepas komen.

Een gevaar van de gelijkstelling van de fotokopie met het origineel schuilt in art. 1282 BW. (de vrijwillige teruggave door de schuldeiser van de oorspronkelijke titel van de schuldenaar bewijst de bevrijding van deze laatste) : de schuldeiser zou de reeds betaalde schuld toch nog kunnen bewijzen met een fotokopie !

Wanneer de oorspronkelijke titel nog bestaat zou het bijgevolg overbodig en gevaarlijk zijn de regel van art. 1334 BW. opzij te schuiven en de fotokopie met het origineel gelijk te stellen. Er is nochtans één uitzondering : het zal niet nodig zijn het origineel voor te leggen, wanneer de verweerder — door zijn houding — de echtheid van de fotokopie toegeeft. (9)

3. De bewijskracht van de fotokopie wanneer de oorspronkelijke titel niet meer bestaat.

Hetgeen wij onder 2. zegden over de voordelen van de fotokopie blijft hier gelden. Er is echter meer : art. 1323 BW., niet toepasselijk op gewone afschriften, is zulks wel op fotokopiën. (10) De ontkenning door de verweerder van de authenticiteit van een eenvoudig afschrift, dat niet door hem werd geschreven en dat niet kan vergeleken worden met het origineel, vormt een absolute en onoverkoombare hinderpaal

---

(8) M. Reulos, *La théorie des preuves et les techniques modernes de reproduction des documents*, Revue Trimestrielle de Droit Commercial, 1948, p. 608.

(9) Ph. Malaurie, noot onder Cass. Fr., 21 april 1959, Dalloz 1959, I, p. 521.

(10) J. Savatier, noot onder Cass. Fr., 20 juli 1953, J.C.P. 1953, II, 7813.

voor het gebruik van dat afschrift als bewijsmiddel ; een fotokopie daarentegen laat op het verkregen stuk én het geschrift én de handtekening bestaan. Art. 1323 BW. (de verplichting om het geschrift of de handtekening uitdrukkelijk te erkennen of te ontkennen) is bijgevolg toepasselijk. Vermits dezelfde authenticiteitscontrole mogelijk is voor het oorspronkelijk dokument en voor de fotokopie ervan, zou men nog sterker geneigd zijn om beide — qua bewijskracht — op dezelfde voet te stellen. Dan zouden fotokopiën volstaan om art. 1325 BW. (zoveel originele als er partijen zijn die een onderscheiden belang hebben) na te leven.

Maar ook hetgeen wij hoger over de nadelen en de gevaren van de fotokopie gezegd hebben blijft hier van kracht.

Men kan de fotokopie niet beschouwen als één van de originele in de zin van art. 1325 BW., want de handtekening die daarop is weergegeven is niet eigenhandig aangebracht en bijgevolg is het stuk juridisch niet ondertekend.

Moet de fotokopie dan onderworpen worden aan de wetgeving op de gewone afschriften ?

Onder de uitzonderingen op het vereiste van het geschrift als vooraf opgemaakt bewijs (art. 1341 BW.) wordt voorzien : het begin van bewijs door geschrift (art. 1347 BW.) en de onmogelijkheid van de schuldeiser om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen (art. 1348 BW.). (11) Waar de franse rechtspraak zich reeds voor gewone afschriften zeer breed heeft getoond (het afschrift van een onderhandse akte is een begin van bewijs door geschrift), is ze nog ruimer van opvatting voor fotokopiën. Zo heeft ze bv. aanvaard dat een fotokopie van een dokument dat de verklaring van de getuige bevatte, het mondeling testament van een gedeporteerde kon bewijzen, wanneer het wegens overmacht onmogelijk was het origineel voor te leggen. (12) Ook heeft zij fotokopiën van brieven beschouwd als een geschreven erkenning van vaderschap, wanneer het origineel opzettelijk was vernield. (13)

In deze beide gevallen kwam er nochtans een belangrijk element bij :

---

(11) « Cette exception ne s'étend pas seulement de l'impossibilité physique, mais de toute impossibilité morale, et, à cet égard, la loi laisse aux tribunaux un pouvoir souverain d'appréciation. »

Cass. Fr., 17 maart 1938, Dalloz 1938, I, 115.

(12) Cass. Fr., 21 april 1959, Dalloz 1959, I, 521.

(13) Cass. Fr., 20 juli 1953, J.C.P. 1953, II, 7813.

namelijk de houding van degene tegen wie de fotokopie wordt ingeroepen. « Il suffit que celui à qui on l'oppose ait participé à sa communication ou à sa production. » (14) Er is dan als het ware een bekentenis die kan voortvloeien uit het feit dat de fotokopie « ...a été prise en considération par cette partie ... et qu'elle admettait par là même sa conformité à l'original. » (15)

Wanneer de oorspronkelijke titel niet meer bestaat is de fotokopie bijgevolg niet alleen een sterker begin van bewijs, maar kan ze tevens een bekentenis uitlokken en zo dezelfde waarde krijgen als het origineel.

4. Besluit.

De franse rechtspraak geeft aan de fotokopie, die een grotere bewijswaarde heeft dan het gewoon afschrift, dus ook een grotere bewijskracht. Zij zal vooreerst een vermoeden uitmaken in de gevallen waarin dit bewijs is toegelaten.

Ingeval de oorspronkelijke titel nog bestaat (art. 1334 BW.) ontslaat de fotokopie van de voorlegging van het origineel op voorwaarde dat degene tegen wie zij wordt ingeroepen haar echtheid toegeeft door zijn houding in het proces.

Wanneer de oorspronkelijke titel niet meer bestaat (art. 1335 BW.) vormt zij een sterker begin van bewijs en kan zij dezelfde bewijskracht hebben als het origineel, weer eens op voorwaarde dat degene tegen wie zij wordt ingeroepen haar echtheid toegeeft door zijn houding in het proces. Vermits in dit geval de artt. 1323 en 1324 BW. toepasselijk zijn op fotokopiën, omdat geschrift en handtekening van de auteur blijven bestaan, kan een gerechtelijk onderzoek naar de echtheid van het geschrift of de handtekening bevolen worden (zulks in tegenstelling tot het eenvoudig afschrift) en zal de verweerder zich bijgevolg eerder gedwongen voelen om de echtheid van de fotokopie te erkennen. De fotokopie zal haar rol vooral kunnen vervullen wanneer haar inhoud wordt besproken tijdens een persoonlijke verschijning van de partijen of een verhoor nopens feiten en vraagpunten. Zij is dan geen schriftelijk bewijsmiddel meer, maar wel een middel om aan een bewijs van een andere soort te geraken, namelijk de bekentenis.

Besluiten wij met de woorden van R. Savatier : « Le droit de la preuve est l'une des parties les plus décevantes du droit civil, en même temps que des plus subtiles. »

---

(14) Cass. Fr., 21 april 1959, Dalloz 1959, I, 521.

(15) Cass. Fr., 21 april 1959, Dalloz 1959, I, 521.